

**DELEGATURA
UOKIK W KATOWICACH**

Katowice, dn. 17.12.2007 r.

RKT-61-34/07/SB

DECYZJA Nr RKT-65/2007

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko „Kolumb” sp. z o.o. z siedzibą w Tychach

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 tej ustawy **uznaje się za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów** bezprawne działanie „Kolumb” sp. z o.o. z siedzibą w Tychach, polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z zm.):

1. *„W przypadku rezygnacji przez zleceniodawcę zaliczka przepada na rzecz zleceniobiorcy”,*

2. *„Wszelkie sprawy mogące wyniknąć w związku z realizacją umowy podlegają rozstrzygnięciu przez Sąd Rejonowy w Tychach zgodnie z przepisami Kodeksu Cywilnego i Prawa Przewozowego. Nie mniej jednak w takim przypadku strony dołożą wszelkich starań aby sprawę załatwić polubownie”*

i stwierdza się zaniechanie ich stosowania od 10.08.2007r.

II. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nakłada się na „Kolumb” sp. z o.o. z siedzibą w Tychach, karę pieniężną w wysokości 1 000 zł (słownie złotych: tysiąc), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

III. Na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, postanawia się obciążyć „Kolumb” sp. z o.o. z siedzibą w Tychach kosztami przeprowadzonego postępowania i zobowiązać do zwrotu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwoty 43 PLN (słownie złotych: czterdzieści trzy).

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej organem antymonopolowym) z urzędu przeprowadzone zostało postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku z działalnością „Kolumb” sp. z o.o. z siedzibą w Tychach

(zwanego dalej Kolumb, Spółką lub przedsiębiorcą) występuje naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2005r. Nr 244, poz. 2080 z zm.).

W dniu 1.08.2007r. postanowieniem nr 1 (Karta nr 1) wszczęte zostało z urzędu postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Kolumb bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.), zwanej dalej ustawą antymonopolową, polegających na stosowaniu w umowach przewozu osób postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z zm.):

1. *„W przypadku rezygnacji przez zleceniodawcę zaliczka przepada na rzecz zleceniobiorcy”*,

2. *„Wszelkie sprawy mogące wyniknąć w związku z realizacją umowy podlegają rozstrzygnięciu przez Sąd Rejonowy w Tychach zgodnie z przepisami Kodeksu Cywilnego i Prawa Przewozowego. Nie mniej jednak w takim przypadku strony dołożą wszelkich starań aby sprawę załatwić polubownie”*.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania w sprawie powyższej praktyki przedsiębiorca pismem z dnia 8.08.2007r. wyjaśnił co następuje.

Umowa przewozu osób, której wzór został zakwestionowany została wykorzystana po raz pierwszy w dniu 17.01.2007r. i jest to jedyna umowa jaką firma podpisała. Umowa ta została zrealizowana przez przedsiębiorcę.

Świadczenie usług przewozu osób odbywa się na podstawie telefonicznych zamówień bądź zlecenia otrzymanego faksem. Odnosząc się do tego, Spółka zwróciła uwagę, że na takiej formie przyjmowania zamówień ponosi ona straty. Przytoczone zostały dwa przykłady, gdy umowy nie zostały zrealizowane. W jednym z przypadków nikt nie zgłosił się na miejsce zbiórki o umówionej godzinie. W innej sytuacji pomimo potwierdzenia zlecenia faksem, zostało ono odmówione telefonicznie.

Spółka poinformowała, iż 10.08.2007r. wprowadzony został nowy wzór umowy przewozu, który może być sporadycznie wykorzystywany lub może w ogóle nie być wykorzystywany.

W kolejnym piśmie z dnia 31.10.2007r. Spółka wyjaśniła co następuje. Wzór umowy jest wykorzystywany sporadycznie. Przedsiębiorca świadczy usługi na podstawie zleceń przesłanych faksem lub też zamówień telefonicznych. Na podstawie zamówienia telefonicznego obsługiwane są te podmioty, które przedsiębiorca zna i które wcześniej korzystały z jego usług. Do zawarcia umowy Spółka dąży tylko wtedy, gdy zachodzi podejrzenie, iż w cenie umowy zryczałtowanej zostanie przekroczony limit ustalonych kilometrów oraz wtedy, gdy może wystąpić brak możliwości wjazdu przed hotel czy pensjonat.

Przedstawiona została umowa zawarta z konsumentem w dniu 2.10.2007r. w oparciu o nowy wzór umowy (Karta nr 28).

Organ antymonopolowy ustalił, co następuje:

W trakcie postępowania, organ antymonopolowy ustalił, że przedsiębiorca działalność prowadzi na podstawie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego (Karty nr 39-41). Polega ona między innymi na organizowaniu przewozu osób.

Spółka zawiera z konsumentami umowy dotyczące przewozu osób w oparciu o wzór umowy (Karty nr 37, 42). Zawierane przez przedsiębiorcę umowy przewozu osób w oparciu o ww. wzorzec umowy zawierały postanowienia:

1. *„W przypadku rezygnacji przez zleceniodawcę zaliczka przepada na rzecz zleceniobiorcy”*,
2. *„Wszelkie sprawy mogące wyniknąć w związku z realizacją umowy podlegają rozstrzygnięciu przez Sąd Rejonowy w Tychach zgodnie z przepisami Kodeksu Cywilnego i Prawa Przewozowego. Nie mniej jednak w takim przypadku strony dolożą wszelkich starań aby sprawę załatwić polubownie”*. (Karta nr 39)

W trakcie postępowania przedsiębiorca poinformował, iż dokonał zmiany treści wzorca umowy, w oparciu, o który zawiera umowy z konsumentami. Nowy wzór umowy obowiązuje od dnia 10.08.2007r. (Karta nr 3). Nowe umowy przewozu osób zawierają postanowienia:

„W przypadku rezygnacji przez Zleceniodawcę Zleceniobiorca zastrzega sobie prawo do roszczeń finansowych z powodu utraconych korzyści np. w tym terminie mógł wykonać inną usługę na rzecz innego klienta wówczas zleceniodawca będzie obciążony stratami, jakie poniósł Zleceniobiorca.”,

„Wszelkie sprawy mogące wynikać w związku z realizacją umowy podlegają rozstrzygnięciu przez Sąd zgodnie z przepisami Kodeksu Cywilnego i Prawa Przewozowego.” (Karta nr 5).

W oparciu o zmieniony wzór umowy została zawarta umowa z konsumentem. Usługa dotyczyła obsługi imprezy ślubnej (Karty nr 21, 28).

W toku niniejszego postępowania organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy antymonopolowej zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ustawa antymonopolowa w art. 24 ust. 2 i 3 stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

W przypadku, gdy doszło do naruszenia art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, organ antymonopolowy na mocy art. 26 ust. 1 tej ustawy uznaje określoną praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechanie jej stosowania.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej, nie wydaje się decyzji, o której mowa w art. 26, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W przypadku określonym w ust. 1 Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne

z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współzycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. /Por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Komentarz, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwejca, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s.117 - 118/

Wobec powyższego, aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

- bezprawne działanie przedsiębiorcy,
- działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Przedsiębiorcy został postawiony zarzut stosowania postanowień wzorców umownych, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego. Wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ K.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ K.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze, jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonując oceny postanowienia umownego ocenia określony zapis, i w momencie jego wpisania do rejestru klauzula przestaje być postanowieniem konkretnego wzorca umownego, a staje się samodzielnie funkcjonującą zasadą, która została zakwestionowana. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479⁴³ K.p.c.), spełnia ona funkcję podobną do przepisów prawa. Tak więc, dokonując oceny treści postanowień umownych wykorzystywanych przez przedsiębiorców we wzorcach umownych należy wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej (wykładnia językowa, systemowa, funkcjonalna i inna). Stąd też, niedozwolone będą takie postanowienia umów, które mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie dwóch klauzul powinien być zatem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame.

Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i organy państwowe, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Sąd orzekając co do postanowienia, iż jest to niedozwolone postanowienie umowne stwierdza, iż kształtuje ono prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, równocześnie rażąco naruszając jego interesy. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. przez niedozwolone postanowienie umowne uważa się, postanowienie umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, które kształtuje jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Biorąc pod uwagę powyższą

wykładnię, można stwierdzić, iż praktyki polegające na zamieszczaniu w zawieranych umowach, postanowień, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych jest bezprawne i narusza zbiorowe interesy konsumentów. Powyższe zostało potwierdzone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. sygn. akt III SZP 3/06. oraz wyroku SOKiK z dnia 25. 05. 2005r. (sygn. akt XVII Ama 46/04).

Posługiwanie się w obrocie konsumenckim klauzulami uznanymi przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za abuzywne jest bowiem zakazane prawem. Prezes Urzędu może stwierdzić stosowanie przez przedsiębiorcę praktyki o której mowa w art. 23 a ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na posługiwaniu się postanowieniem wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru, bez względu na to, czy wpis dotyczy tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu jest prowadzone postępowanie, czy też związany jest z działaniami innych kontrahentów konsumentów. (Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 02.12.2005r. (sygn. akt VI ACa 760/05). Podobne twierdzenie Sąd Apelacyjny zawarł we wcześniejszym wyroku, tj. w orzeczeniu z dnia 29.09.2005r. (sygn. akt VI ACa 381/05), gdzie przywołując stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 19. 12. 2003r. III CZP 95/03 (OSNC 2005/2/25), wskazał, że wyrok uwzględniający powództwo przez uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i zakazanie ich stosowania ma, zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., od chwili wpisania do odpowiedniego rejestru, skutek także wobec osób trzecich. Pomimo, iż powyżej przywołane wyroki zapadły pod rządami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2000r., to orzecznictwo to należy uznać za aktualne także w aktualnym stanie prawnym. Na gruncie obecnie obowiązującej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2007r. rozważna kwestia została uregulowana w analogiczny sposób, a zatem nie występują różnice, które nakazywałyby odejście od ustalonej linii orzecznictwa i w konsekwencji tego odmienną ocenę prawną badanego zagadnienia.

W zakresie punktu I.1 sentencji decyzji oceniana praktyka dotyczy stosowania postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c.:

„W przypadku rezygnacji przez zleceniodawcę zaliczka przepada na rzecz zleceniobiorcy”

Kwestionowane postanowienie oraz postanowienie poniżej przytoczone wpisane do rejestru, pomimo różnic w sformułowaniu treści, mają tożsamy charakter, a skutek ich stosowania jest identyczny.

Postanowienie przytoczone poniżej zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 17 listopada 2005r. sygn. akt XVII Amc 56/05, a do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wpisane w dniu 3 kwietnia 2006r. pod numerem 630, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Przedsiębiorstwu Produkcyjno – Usługowo – Handlowemu „Esbud” Budzińska, Dutka, Jaglic, Raducki Spółka Jawna w Wieluniu:

„W przypadku odstąpienia od umowy przez Zamawiającego, zaliczka przepada na rzecz Przyjmującego zamówienie w całości.”

Powyższe postanowienie zostało uznane przez Sąd jako wypełniające dyspozycję art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385³ pkt 16 k.c. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Art. 385³ pkt 16 K.c. stanowi, iż za niedozwolone postanowienia umowne uważa się w szczególności te, które nakładają wyłącznie na konsumenta obowiązek zapłaty ustalonej sumy na wypadek rezygnacji z zawarcia lub wykonania umowy.

Analiza treści umowy wykorzystywanej przy zawieraniu umów z konsumentami wykazała, iż umowa przewiduje tylko karę dla konsumenta z tytułu niewywiązania się z treści umowy.

Umowa nie przewiduje takich kar dla przedsiębiorcy. Biorąc pod uwagę powyższe zarówno zakwestionowane postanowienie, jak i wpisane do rejestru w taki sam sposób naruszają interesy konsumentów oraz dobre obyczaje. Porównując treści powyższych postanowień są one identyczne oraz w identyczny sposób określają konsekwencje odstąpienia od umowy.

W obu przypadkach konsument zamawia wykonanie usługi i wpłaca zaliczkę.

Biorąc pod uwagę powyższy zapis umowy, konsumenci są narażeni na straty ekonomiczne polegające na utracie całej wartości zaliczki w sytuacji rezygnacji z usługi przewozu osób. Zapis jednoznacznie określa, iż bez względu na czas i powód rezygnacji z usługi, cała wartość zaliczki przepada. Narusza to interesy konsumentów, gdyż nie w każdym przypadku starta, jaką ponosi przedsiębiorca wynosi równowartość zaliczki, tym bardziej, iż oprócz tej kwoty przedsiębiorca zawsze może dochodzić roszczeń na zasadach ogólnych, ponad tą kwotę.

Przedmiotowa praktyka dotyczy możliwości przepadku całej zapłaconej zaliczki na rzecz przedsiębiorcy w przypadku rezygnacji z usługi. Tak więc, dotyczy ona postanowienia umowy ważnego dla wszystkich konsumentów, którzy chcą zawrzeć umowy. Dlatego też zakwestionowana praktyka narusza interesy potencjalnych klientów. Umowy mogą zawrzeć wszystkie osoby nią zainteresowane. Z treści przekazywanych przez Spółkę informacji wynika, iż pomimo, że umowy w oparciu o badany wzorzec zawiera incydentalnie, to jednak dysponuje wzorcem, który może być wykorzystany. Fakt zawierania umów z konsumentów potwierdzają umowa zawarta w oparciu o poprzedni wzór umowy oraz w oparciu o nowy dokument. Z wyjaśnień wynika, iż w oparciu o wzorce umów mogą być zawierane umowy przewozu osób (Karta nr 3). Tym samym oferta korzystania z usługi przewozu osób skierowana jest do nieograniczonej grupy konsumentów.

Zgodnie z art. 24 ust. 3 ustawy antymonopolowej, nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Biorąc pod uwagę powyższy zapis niema znaczenia ilość zawartych z konsumentami umów, ale fakt gotowości zawarcia takich umów. Z uwagi na fakt, iż Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał stosowanie we wzorcach umownych tożsamej klauzuli jak zakwestionowana za bezprawne, uzasadnionym jest przeprowadzenie niniejszej oceny stosowanych przez Spółkę praktyk w ramach przeprowadzonego postępowania w sprawie naruszenia zbiorowego interesu konsumentów.

Biorąc pod uwagę przesłanki podane w powyższym uzasadnieniu stosowania praktyki, organ antymonopolowy stwierdził, że jest ona bezprawna, oraz narusza interesy konsumentów.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie obie przesłanki, tj. bezprawność działań oraz naruszenie interesów nieograniczonej grupy konsumentów, organ antymonopolowy uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

W trakcie postępowania przedsiębiorca poinformował o zmianie treści umów przewozu osób z dniem 10.08.2007r. Zmiana umowy polegała na usunięciu z jej treści ww. zakwestionowanego postanowienia.

Równocześnie do treści umów został wprowadzony nowy zapis dotyczący odpowiedzialności konsumenta w przypadku rezygnacji zleceniobiorcy z usługi:

„W przypadku rezygnacji przez Zleceniodawcę Zleceniobiorca zastrzega sobie prawo do roszczeń finansowych z powodu utraconych korzyści np. w tym terminie mógł wykonać inną usługę na rzecz innego klienta wówczas zleceniodawca będzie obciążony stratami, jakie poniósł Zleceniobiorca. (Karta nr 5)”. Faktyczne wykorzystywanie ww. wzorca umowy przy zawieraniu umów z konsumentami zostało potwierdzone przez umowę zawartą w dniu 8.10.2007r. (Karta nr 28).

Zgodnie z art. 361 § 1 i 2 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. W powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody

obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógł osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.

„Podstawą skutecznego domagania się odszkodowania z tytułu utraconych korzyści jest wykazanie przez wierzyciela istnienia pomiędzy niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem przez dłużnika umowy a szkodą normalnego związku przyczynowego, określonego w art. 361 § 1 kc. Tak rozumiany związek przyczynowy zachodzi wówczas, gdy w danym układzie stosunków i warunków oraz w zwyczajnym biegu rzeczy, bez szczególnego zbiegu okoliczności, szkoda jest typowym następstwem określonego rodzaju zdarzeń.

Ustawodawca, statuując w art. 361 § 2 kc obowiązek naprawienia szkody w postaci utraconych korzyści (*lucrum cessans*), nie sprecyzował kryteriów właściwych dla ustalenia wystąpienia tego rodzaju uszczerbku.

W judykaturze podkreśla się, że ustalenie szkody w postaci utraconych korzyści ma ze swej natury charakter hipotetyczny. Dlatego też akcentuje się konieczność wykazania realności tej postaci szkody z takim prawdopodobieństwem, które uzasadnia przyjęcie wniosku, że utrata korzyści rzeczywiście nastąpiła (por. wyroki SN: z dnia 3 października 1979 r. II CR 304/79 OSNCP 1980/9 poz. 164; z dnia 28 stycznia 1999 r. III CKN 133/98 niepubl.; z dnia 21 czerwca 2001 r. IV CKN 382/2000 Monitor Prawniczy 2003/1 str. 33; z dnia 28 kwietnia 2004 r. III CK 495/2002 niepubl.; z dnia 26 stycznia 2005 r. V CK 426/2004 LexPolonica nr 390174). Nie ulega przy tym wątpliwości, że podstawą skutecznego domagania się odszkodowania z tytułu utraconych korzyści, podobnie jak w przypadku szkody w postaci *damnum emergens*, jest wykazanie przez wierzyciela istnienia pomiędzy niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem przez dłużnika umowy a szkodą normalnego związku przyczynowego, określonego w art. 361 § 1 kc. Tak rozumiany związek przyczynowy zachodzi wówczas, gdy w danym układzie stosunków i warunków oraz w zwyczajnym biegu rzeczy, bez szczególnego zbiegu okoliczności, szkoda jest typowym następstwem określonego rodzaju zdarzeń. Ciężar wykazania wskazanych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej - zgodnie z ogólną regułą dowodową wyrażoną w art. 6 kc - spoczywa na stronie dochodzącej odszkodowania.” /Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 29 listopada 2006 r. II CSK 259/2006 LexPolonica nr 1573270/ Ponieważ przedsiębiorca może dochodzić roszczeń z tytułu utraconych korzyści na podstawie przepisów ogólnych, co jednak zawsze jest poddawane rozstrzygnięciu przez Sąd, nowa treść postanowienia nie może zostać uznana za bezprawną.

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia, organ antymonopolowy uznał, iż podjęte przez Spółkę działania mogą zostać uznane za wystarczające w celu uznania, iż przedsiębiorca zaniechał stosowania zakwestionowanej praktyki.

W zakresie punktu I.2 sentencji decyzji oceniana praktyka dotyczy stosowania postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c.:

„Wszelkie sprawy mogące wyniknąć w związku z realizacją umowy podlegają rozstrzygnięciu przez Sąd Rejonowy w Tychach zgodnie z przepisami Kodeksu Cywilnego i Prawa Przewozowego. Nie mniej jednak w takim przypadku strony dołożą wszelkich starań aby sprawę załatwić polubownie”

Kwestionowane postanowienie oraz postanowienia poniżej przytoczone wpisane do rejestru, pomimo różnic w sformułowaniu treści, mają tożsamy charakter, a skutek ich stosowania jest identyczny.

Postanowienie przytoczone poniżej zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 4 czerwca 2003r. Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów sygn. akt XVII Amc 60/02, a do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wpisane w dniu 14 sierpnia 2003r. pod numerem 77, w sprawie z powództwa Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Bartoszycach przeciwko Europejskiemu Funduszowi Budowlanemu Sp. z o.o. we Wrocławiu.

„Strony niniejszej umowy zobowiązują się do dołożenia wszelkich starań w celu polubownego rozstrzygnięcia ewentualnych sporów. Sądem właściwym do rozstrzygnięcia będzie sąd miejsca siedziby EFB.”

Kolejne postanowienie o tożsamym charakterze z postanowieniem zakwestionowanym w pkt I.2 sentencji decyzji zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 27 czerwca 2003r. sygn. akt XVII Amc 50/01 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 14 sierpnia 2003r. pod numerem 76, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Międzynarodowej Korporacji Gospodarczej „InCo” Sp. z o.o. w Tychach.

„Strony wykorzystają wszelkie możliwości do polubownego rozwiązania ewentualnych spraw wynikających z niniejszej umowy. Sprawy wymagające rozstrzygnięcia sądowego będą prowadzone przed Sądem Rejonowym w Tychach lub przed Sądem Okręgowym w Katowicach.”

Pomimo faktu, iż porównywane postanowienia nie brzmią literalnie tak samo, jednak w taki sam sposób określają właściwość sądu, który jest według umowy właściwy do rozstrzygnięcia sporów. Postanowienia kwestionowane oraz wpisane do rejestru ograniczają możliwość rozstrzygnięcia sporów do sądu właściwego ze względu na siedzibę sprzedającego, świadczącego usługę. Takie narzucenie Sądu, który ma rozstrzygnąć o sporze jest sprzeczne z Kodeksem cywilnym. Treść zapisu wykorzystywanego przez KOLUMB mieści się w całości w hipotezach klauzul wpisanych do rejestru.

Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię, można przyjąć, iż zacytowane postanowienia w swej treści są tożsame i wyczerpują treść niedozwolonego postanowienia umownego zdefiniowanego w art. 385³ pkt 23 k.c., za które uważa się postanowienie narzucające rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy. Zapisy te wyłączają rozpoznanie sprawy przez sąd właściwy według właściwości przemiennej, w świetle art. 33, 34, 35 i 36 k.p.c.

Przedmiotowy zapis narusza interesy tej samej grupy konsumentów określonych w pkt I.1 sentencji decyzji.

Biorąc pod uwagę przesłanki podane w powyższym uzasadnieniu stosowania praktyki, organ antymonopolowy stwierdził, że jest ona bezprawna, oraz narusza interesy konsumentów.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie obie przesłanki, tj. bezprawność działań oraz naruszenie interesów nieograniczonej grupy konsumentów, organ antymonopolowy uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

W trakcie postępowania Spółka przedstawiła zmieniony wzorzec umowny. W nowym dokumencie ww. zakwestionowane postanowienie umowne zostało zastąpione następującym zapisem:

„Wszelkie sprawy mogące wynikać w związku z realizacją umowy podlegają rozstrzygnięciu przez Sąd zgodnie z przepisami Kodeksu Cywilnego i Prawa Przewozowego.” (Karta nr 5).

Analiza nowej treści postanowienia wykazała, iż nie narusza on interesów konsumentów w sposób jak zakwestionowane postanowienie umowne. Wytaczając powództwa przeciwko przedsiębiorcy konsument może korzystać w pełni z praw przysługujących mu na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Z uwagi na fakt, iż Spółka złożyła odpowiednie wyjaśnienia, przedstawiła zmieniony wzorzec umowny oraz udokumentowała wprowadzenie go do stosowania przez umowę zawartą z konsumentem w dniu 2.10.2007r. (Karta nr 28), przyjęte zostało, iż przedsiębiorca podjął

działania, które uznane zostały jako zaniechanie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

W związku z powyższym za uzasadnione stało się uznanie na podstawie art. 27 ust. 2 ustawy antymonopolowej, praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzenie zaniechania jej stosowania z dniem 10.08.2007r.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt I. sentencji.

II. Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy antymonopolowej, Prezes Urzędu może skorzystać z uprawnienia do nałożenia na przedsiębiorcę stosującego praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów kary pieniężnej w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Kara taka może być nałożona bez względu na to, czy przedsiębiorca dopuścił się naruszenia celowo, czy też nieumyślnie. Stosownie do art. 111 ustawy antymonopolowej przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, w tym kar określonych w art. 106 tej ustawy, należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

W pkt I sentencji decyzji stwierdzono stosowanie przez przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów opisanych szczegółowo powyżej. Praktyki te polegają na posługiwaniu się w umowach z konsumentami postanowieniami wzorców umowy uznanymi przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone. Konsekwencją stosowania powyższych praktyk jest naruszenie ekonomicznych interesów konsumentów.

Zakwestionowane postanowienia uprawniały przedsiębiorcę do zatrzymania całości wpłaconej przez konsumenta zaliczki, a także zastrzegały właściwość sądu, który miał rozpatrywać spory wynikłe w związku z realizacją umowy w sposób sprzeczny z kodeksem postępowania cywilnego. Biorąc pod uwagę fakt, iż wykorzystywanie zakwestionowanych postanowień umownych narusza interesy konsumentów organ antymonopolowy za celowe uznał nałożenie na przedsiębiorcę kary pieniężnej, o jakiej mowa w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy antymonopolowej.

Dokonując wyliczenia kary, organ antymonopolowy wziął pod uwagę fakt, iż przedsiębiorca dokonał zmiany treści umowy w trakcie postępowania.

Drugą przesłanką wziętą pod uwagę przy wyliczeniu wielkości kary był osiągnięty przez przedsiębiorcę w roku 2006 przychód. Istotne znaczenie przy określeniu wysokości kary miała sporadyczność zawierania umów z konsumentami w oparciu o zakwestionowany wzorzec umowy. Przedmiotowy przychód ustalono na podstawie złożonych przez niego dowodów (Karta nr 26).

Dodatkowo przy ustalaniu kary wzięto pod uwagę okoliczność, że przedsiębiorca dopuścił się naruszenia przepisów ustawy antymonopolowej po raz pierwszy.

Kara nakładana przez Prezesa Urzędu na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów służy podkreśleniu naganności ocenianego zachowania. Przedsiębiorca, jako podmiot o wieloletnim doświadczeniu, powinien wiedzieć, że określając warunki umowne nie może stosować klauzul uznanych przez SOKiK za abuzywne, ani w inny sposób godzić w interesy słabszych uczestników rynku, jakimi są konsumenci.

Decydując o nałożeniu kary i jej wysokości wzięto pod uwagę wszystkie ww. okoliczności, jak i możliwości finansowe przedsiębiorcy. Orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania, tak aby jej nałożenie skutkowało w przyszłości zapobieżeniem zaistnienia podobnych sytuacji. Z drugiej strony należy też podkreślić wymiar edukacyjny i wychowawczy zastosowanego środka oraz wyrazić nadzieję, że odniesie on spodziewany skutek na przyszłość. Za zastosowaniem kary w wysokości oznaczonej w tej decyzji przemawia też fakt, że możliwość nakładania kar pieniężnych na przedsiębiorców, którzy dopuścili się naruszenia zbiorowych interesów konsumentów Prezes Urzędu posiada dopiero od niedawna, gdyż od 21.04.2007r. W związku z tym ponownie należy zwrócić uwagę na wymiar edukacyjny stosowanej sankcji. Niniejsza kara powinna też stanowić przestrożę dla przedsiębiorcy na przyszłość. Poza wymiarem indywidualnym kary, należy zwrócić uwagę na jej wymiar ogólny, funkcję odstrasżającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku. Funkcja edukacyjna jest w niniejszym przypadku także w wymiarze ogólnym szczególnie istotna, gdyż jak

wskazano powyżej kary za stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów nakładane w tym trybie stanowią nowość w polskim porządku prawnym.

W świetle powyższych okoliczności wysokość kary ustalono na poziomie 1 000 zł (słownie złotych: tysiąc), tj. 3,35 % kary maksymalnej. Stanowi to również 0,335 % przychodu uzyskanego w roku 2006r. z tytułu prowadzonej działalności.

W ocenie Prezesa Urzędu kara wymierzona w tej wysokości jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Prezes Urzędu, kierując się potrzebą zdecydowanego przeciwdziałania stosowaniu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów uznał, że orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania. W tym przypadku kara powinna spełnić jednak przede wszystkim funkcję prewencyjną i wychowawczą, tak aby zapobiec w przyszłości naruszeniom przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie II sentencji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

III. Na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy antymonopolowej, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca lub związek przedsiębiorców, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 80 ustawy antymonopolowej, organ antymonopolowy rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

Postępowanie przeciwko Kolumb Sp. z o.o. w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zostało wszczęte z urzędu. Na podstawie ustaleń dokonanych w trakcie postępowania w punkcie I decyzji stwierdzone zostało naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej. Kosztami niniejszego postępowania dla organu antymonopolowego, są wydatki w wysokości 43 zł związane z korespondencją prowadzoną z przedsiębiorcą. W związku z powyższym organ antymonopolowy postanowił obciążyć przedsiębiorcę kosztami postępowania w wysokości 43 PLN (słownie złotych: czterdzieści trzy).

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie III sentencji decyzji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach

Na postanowienie zawarte w punkcie III niniejszej decyzji, na podstawie art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z 479²⁸ § 1 pkt 2 k.p.c. przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

DYREKTOR DELEGATURY
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach

ALICJA KRAL